

Arno Camenisch

Visat núm. 17

(abril 2014)

per Montserrat Franquesa

Arno Camenisch (Tavanasa, Suïssa, 1978) escriu en alemany i en romanx. L'any 2009 va irrompre amb el relat bilingüe *Sez Ner*, primera part de la trilogia que configuren *Hinter dem Bahnhof* (2010) i *Ustrinkata* (2012), on descriu la vida senzilla i la quotidianitat dels Alps suïssos d'una manera pròpia i alhora suggerent.

Traduir el so de cada mot

Camenisch és una veu jove amb un estil magistral, preocupat per la musicalitat de cada llengua. Ha estat guardonat en diverses ocasions, la més recent amb el Premi Nacional de Literatura a Suïssa l'any 2012. Encara inèdit en català, els seus textos han estat traduïts a vint llengües.

Tots els escenaris d'Arno Camenisch els trobem a la regió de Surselva, entre els 800 i 2.000 metres d'altitud per sobre dels primers meandres del Rin i sota el pic del Sezner, al cor del cantó de Graubünden on la parla pròpia és una de les variants del romanx, el *Bündnerromanisch*. Els relats de Camenisch són històries de la vida de poble, de les valls i de les muntanyes d'un paisatge bilingüe, on conviuen els sons de l'alemany i del romanx. És sobre aquest aspecte que hem començat la nostra entrevista a Arno Camenisch.

Sez Ner té a la banda esquerra la versió en romanx i a la dreta l'alemanya, això indica al lector que no hi ha cap diferència entre les dues versions. Com està escrit, primer en alemany i després en romanx? Quina relació té Arno Camenisch amb aquestes dues llengües?

L'original de *Sez Ner* és bilingüe, alemany i romanx. Primer vaig escriure el text en alemany i després en romanx, el mateix text. Vaig créixer en l'entorn bilingüe d'aquestes dues llengües i escric també en totes dues, però sobretot en alemany. El romanx és la llengua que porto al cor, l'alemany és la meua llengua literària.

La segona obra de la seva trilogia, *Hinter dem Bahnhof*, està escrita des de la perspectiva d'un jo-narrador que és un nen, què pretenia amb això?

La perspectiva no és el que més m'interessa. M'interessa aconseguir un relat cinematogràfic, els meus fragments són com escenes d'una pel·lícula o d'un videoclip. Per a mi escriure vol dir traduir en una llengua les imatges que tinc al cap i expressar-les de la manera que siguin el més diàfanes possibles. Al cap del lector hi ha de passar una pel·lícula i perquè les imatges l'impactin han de ser ben clares. El que m'interessa de la perspectiva és la seva lògica. Un infant té una lògica diferent a la d'un adult, relaciona el que veu i troba una explicació pròpia als esdeveniments que no entén. D'aquesta lògica en sorgeixen espais poètics. I és a través d'aquesta lògica que el meu text evoluciona de manera inesperada i es produeixen moments de comicitat que superen els tràgics. Aquestes són les imatges que m'interessen, justament les que són alhora còmiques i tràgiques. Tant

Hinter dem Bahnhof (Darrera de l'estació) com les altres narracions podrien ben bé situar-se en qualsevol indret del vostre país. Els meus personatges s'enfronten a preguntes que són fora d'un espai i d'un temps concrets. Els meus llibres parlen sempre de la vida, de l'amor i de la mort.

El món que ens presenta a *Ustrinkata* és tan particular com el seu vocabulari, hi trobem moltes paraules del francès, altres del dialecte alemany, d'on prové tot aquest vocabulari tan ric i sorprenent?

Ustrinkata està escrit en l'alemany estàndard. Sovint hi faig servir alguna paraula d'una altra llengua, però sempre són paraules que es poden entendre. *Ustrinkata* és una composició, és com una partitura: escric en alemany, en *Hochdeutsch*, i treballo amb sons d'altres llengües. La musicalitat és important en els meus textos, tot i que la història que explico és i ha de ser sempre el més important. *Ustrinkata* descriu el darrer capvespre d'un cafè de poble, abans que tanqui per sempre. És la metàfora d'una existència que s'acaba per sempre més. El bar és el lloc on les històries es mantenen vives, mentre hi hagi algú que expliqui alguna cosa vol dir que encara no s'ha acabat el beure. La mort hi és molt present, en aquest llibre, és un relat sobre la fi. La «fi» com a moment m'interessa molt a l'hora d'escriure. *Ustrinkata* és com el darrer lloc on es dirigeixen els personatges, un lloc lluny d'aquí.

Els seus llibres ja es poden llegir en vint idiomes, expliqui'ns com ha estat la col·laboració amb els traductors, quins problemes han tingut, quines solucions han trobat?

M'agrada treballar amb els traductors, són els lectors més rigorosos. Sempre que sigui possible, m'agrada de col·laborar en el procés de traducció. Amb la majoria de traductors sempre hem tingut, en primer lloc, una o moltes converses ben llargues. Tan bon punt el text ha estat traduït, l'he rebut per poder-lo rellegir (en el cas que jo conegui la llengua traduïda, és clar), llavors hem treballat junts tota la versió. Normalment tots em fan moltes preguntes al llarg del procés de traducció, que responc per correu electrònic. Molts cops la dificultat que troben els traductors és precisament volguda, allò que jo he buscat en el text. Jugant amb la llengua com jo faig, es transmet la impressió que es pot ser més lliure a l'hora de traduir. Però es produeix justament l'efecte contrari: com que els meus textos tenen un llenguatge visual molt exacte, el traductor no es pot apartar de l'original i ha de traduir les imatges d'una manera literal, si no s'hi vol trencar el cap.

En les lectures públiques o presentacions de la seva obra vostè llegeix, millor dit, recita els seus textos. Quina importància té per a vostè el so de cada llengua?

El so és l'ànima d'un text.

Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona

8 d'abril de 2014

Amb la col·laboració del Consolat Suís de Barcelona